



העצה היעוצה לעמוד איתן נגד ניסיונות הדור

ומהו העצה היעוצה לעמוד איתן בחוזק ובעוז כנגד ניסיונות רבים ועצומים שכאלה שיש בזמנים אלו, והרי כל לבב דוי מללחום בכל עת ובכל זמן הלוח וחזור עם היצר הרע המסית את לב האדם תמיד השכם והערב, ורבים אומרים הבו עצות לנפשינו להתגונן בניסיונות אלו.

והנראה לומר, דהנה איתא בפרשת ויגש בהענין של יוסף ואחיו בהיותו במצרים, אומר שם הכתוב (להלן מ"ד כ') **'ונאמר אל אדני יש לנו אב זקן וילד זקנים קטן ואחיו מת ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו'**.

ובבעל הטורים שם, וילד זקנים: חסר, שמסר לו כל מה שלמד מזקנים דהיינו שם ועבר. **ויותר:** ב' במסורת, **הכא ויותר הוא לבדו,** ואידך **ויותר יעקב לבדו** (לעיל לב, כה), מה התם מלחמה דכתיב ויאבק איש עמו, אף הכא הכין עצמו למלחמה, ע"כ.

והנה חזינן בזאת שמאמר הכתוב הכא **'ויותר יעקב לבדו'** איתקש ודומה למה שכתוב שם לגבי בנימין **'ויותר הוא לבדו'**. והנה שם מפרש הבעל הטורים שבפסוק מרומז לימוד התורה של יעקב ובנימין וכמוש"כ **'שמסר לו כל מה שלמד מזקנים'**.

בראתי יצה"ר בראתי תורה תבלין

ואמינא שזהו רמז גדול למלחמה בזמננו אנו, שזהו ענין **'ויותר יעקב לבדו'**, טרם זמן ביאת המשיח, ויש את היצר הרע וכת דיליה שמנסים בכל יכולתם להחטיא את כלל ישראל ולהביא עליהם ניסיונות רבות בענייני קדושה, וכמו שרצה שרו של עשיו ויגע בכף ירך יעקב, והעצה היעוצה לזה הוא כמו שמורמז בבעל הטורים שדומה כאן לעניין שהיה בבנימין **'ויותר הוא לבדו'**, ושם בבנימין הרי עמל ויגע בתורה יחד עם יעקב אביו, וזה הוא הסגולה המעולה לעמוד איתן כנגד ניסיונות הדור, **שישקיע את עצמו בלימוד התורה עוד ועוד בעמל וביגיע רבה**, וזה יעזרהו בשמירה טובה ומעלה שיכול לעמוד בחזקתו ולא ימוט מניסיונות רבות אלו.

וכדברי חז"ל הקדושים (סוכה נב: קידושין ל: **תנא דבי רבי ישמעאל אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח אם ברזל הוא מתפוצץ.** וכן (קידושין ל: **הקב"ה אמר להם לישראל, בני בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו שנאמר וגו'.**

(ז' **'ובני יעקב באו מן השדה כשמעם ויתעצבו האנשים ויחר להם מאד כי נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב וכן לא יעשה'**. ולכא' יש לתמוה במה שהוסיפו כאן מילת **ישראל** דהול"ל 'כי נבלה עשה לשכב את בת יעקב' **ומה ענין 'ישראל' לכאן** (ועיין בדברי הרמב"ן דלדבריו מובן קצת הוספת המילה 'ישראל').

ויש לבאר עפ"י הכלל המובא **במשך חכמה**, שבכל מקום שנאמר בכתוב **'יעקב'** הכוונה על יעקב אבינו עצמו, משא"כ כשנאמר **'ישראל'** הכוונה על בני ישראל בדורות הבאים. ולפי"ז יש לבאר שמה שהוסיפו מילת **'ישראל'** הוא מפני שהיתה זאת הוראה מהשבטי י-ה לבנ"י בדורות הבאים **ש'וכן לא יעשה'**, שחובה גמורה לעמוד איתן נגד כל ניסיון ופרצה בחומות קדושתן של ישראל.

והוזהרו בענין זה דוקא במעשה הזה שהיתה תיכף אחר שקנה יעקב חלקת השדה בארץ ישראל אשר זה סימן שמדברים אודות זמן קודם ביאת משיחנו (שיהיה יישוב בא"י כנ"ל) שעל זמן הלז לחם שרו של עשיו לפגוע בקדושת ישראל כנ"ל, וע"ז רמזו כאן סימן לבניהם אחריהם לכלל ישראל בעת הזמן טרם ביאת המשיח, שיהיה בהם ניסיונות קשים ומרים בענייני צניעות וקדושה, שיש לנו הוראה ואזהרה רבתי מבני יעקב שבטי י-ה, שציוונו ואמרו **'וכן לא יעשה - בישראל'** שזה עולה על כלל ישראל וכדברי המשך חכמה, לעמוד ולהתגונן באופן חזק ונעלה נגד ניסיונות בענייני קדושה ולהתחזק כנגדן בלי שום פשרה.

כל כבודה בת מלך פנימה

ואמרינן בכאב, שגם מה שאמור בראשית העניין שם מרמז על זמנינו אנו, שאומר הכתוב (ל"ד א') **'ותצא דינה בת לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ'**. וברש"י שם **בת לאה: ולא בת יעקב, אלא על שם יציאתה נקראת בת לאה, שאף היא יציאת היתה, שנאמר וגו', ע"כ.** והעניין הזה נפרץ רבות לדאבון כל לב בזמן הזה, שמאוד נפגם העניין החשוב והנעלה של (תהלים מ"ה ד') **כל כבודה בת מלך פנימה**, והרי זה הדבר הייתה מעלתן וייקרתן של בנות ישראל הכשרות והצנועות שבכל דור ודור, ושומא עלינו לחנוך את בנות ישראל הכשרות לשמור ביותר על דבר נשגב זה כדבעי למיהוי (ופשוט שאין לנו השגה בדינה, וכדברי רש"י (לעיל ל"ב כ"ג)) שיעקב אבינו נענש ששם את דינה בחיבה מפני עשיו, כי הייתה יכולה להחזיר את עשיו למוטב, הרי שצדיקת גדולה הייתה. אמנם תורה היא וללמוד אנו צריכים).

שמש צדקה ומרפא בכנפיה, ע"כ. וזהו רמז כביר ונפלא על כלל ישראל, שכל הניסיונות הקשים והמרים המה יהיו רק עד שיבוא שילה, אמנם בעת שיעלה עמוד השחר וכבר יהיה הגאולה השלימה, ויקוים בנו ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשיו והייתה לה' המלוכה, יתפאו מכל הניסיונות והיה התגלות כבוד שמים בעולם בלי ניסיונות והסתרות.

וסימן נחמד יש לזה בדברי **הספורנו** כאן, שמפרש וז"ל: **ויותר לו השמש וכו'.** אחר שעבר את פנואל בצליעה, זרח השמש ונרפא, **כאשר יהיה לעתיד לבא** כאומרו, וזרחה להם יראו שמי שמש צדקה ומרפא, ע"כ. ומרמז העניין האמור בכתוב שהוא כעין לעתיד לבוא, שזרחה לו השמש ליעקב אבינו ונרפא, כמו שיהיה לעתיד לבוא שיהיה ריפוי מהשמש. וזה כפתור ופרח עפ"י דברינו הנ"ל.

יעקב אבינו קנה קרקע בארץ ישראל

ובהמשך הכתובים כתוב (כאן ל"ג י"ח - י"ט) **'ויבא יעקב שלם עיר שכם אשר בארץ כנען בבואו מפדן ארם ויחן את פני העיר. ויקן את חלקת השדה אשר נטה שם אהלו מיד בני חמור אבי שכם במאה קשיטה'**.

והנה זה הדבר שיעקב אבינו קנה חלקת אדמה בארץ ישראל, הרי זה רמז כביר על עניין יישוב של ישראל שיהיה בארץ ישראל **עוד טרם ביאת המשיח**, וכמו שביארנו בהרחבה בשיעורים הקודמים, ומקורו **ממדרש תהלים** (כ"ב א') על לשון הכתוב **'למנצח על אילת השחר מזמור לדוד'**. רבי חייא בר אבא ורבי שמעון בן חלפתא, היו מהלכין בקריצתא (בדורה) בחדא בקעתא דאבראי, וראו **אילת השחר שבקעה אורה לעלות. אמר לו ר' חייא, כך היא גאולתן של ישראל וכו' בתחלה היא באה קימעא קימעא, ואחר כך היא מנפצת ובאה, ואחר כך היא פרה ורבה, ואחר כך היא משבחת והולכת ע"כ** (ועיין במאמרינו לפר' תולדות ביאור דברי המדרש, ומה שביארנו שם בהענין). והרי זה כזמנינו אנו שיש יישוב של יהודים בארץ ישראל טרם זמן הגאולה.

הוראת שבטי י-ה לכלל ישראל - וכן לא יעשה

והנה מיד אחר כך בסמוך לו מובא בתורה הקדושה את עניין המעשה אשר הייתה עם דינה בת יעקב והמסתעף. ואומר שם הכתוב בעת שנודע לבני יעקב כל המעשה שאירע עם דינה (כאן ל"ד